

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

VI. Practicæ Resolutiones circa prædicta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

CAPVT VI.

Praxis circa materiam de Iudice, Teste, & Reo ex Societatis I E S V Doctoribus.

42. **L**icet ne appellare tam in causis capitalibus, quam ciuilibus? Licet, etiam si inferior ille iudex sententiam tulerit iuxta probabiliorem opinionem; iudex enim Superior ad quem appellatur, potest iudicare secundum opinionem probabilem, relicta probabiliore. A me Turrianus. Turr. §. I. De iudi-

43. Plures litigantes liti expeditionem expectant, Petrus munus offert iudici ex pacto breuioris expeditionis: rogo, an delinquat iudex, si quando litigantes aequali iure temporis gaudent, Petri causam ante alios expediat? Laymanus non peccare asserit; Laym. quia spectato naturali iure aliis non irrogat iniuriam. In gratiam verò Petri remuneratoris suscipit nouam obligationem excipiendi causam ipsius ante alios, quæ obligatio videtur pretio aestimabilis. Igitur quod ex naturali iure cuilibet litigantium poterat exhibere, Petro muneris gratia voluit exhibere. Adde ex Molina iudicem secluso scandalo, & periculo iniustitiæ posse accipere, nec teneri restituere, id, quod à litigantibus accipit, si datum sit instar muneris liberalis, ut maiorem solito diligentiam in causa adhibeat.

44. Circa litem hanc ea est varietas sententiarum, ut possit iudex vtramlibet partem in iudicando sequi: vnus litigantium, vti gratum magis sibi conciliet ei offert munus: requiro, num peccet iudex contra iustitiam illud accipiens, ut sequatur hanc partem potius, quam illam? Ex sententia Lessij respondeo non peccare contra iustitiam; quia procedit id tantum iure naturali spectatò, quando est quæstio iuris: non facti. Porro hæc omnia iure sunt positio prohibita. Less. licite

45. Potest ne iudex in sententiis ferendis opinionem probabilem relicta probabiliori sequi? Castro Palaus posse docet, imò contra propriam opinionem, dummodo probabilitas sit circa ius, non verò circa factum; nam circa factum tenetur probabiliorem sequi. Pal.

46. Potest ne iudex in causis criminalibus opinionem probabilem sequi in fauorem rei, relicta probabiliori in fauorem fisci, & accusatoris? Salas asserit non solum sequi posse, sed etiam debere; quia in criminalibus ad condemnandum reum debent probationes esse luce meridiana probabiliores. I. sciunt cuncti, Cod. de probat. Salas.

47. *Est ne licitum aliquid donare concubina iudici, ut apud illum intercedat, quando negotium est graue, nec alia apparet via, quâ possis illum ad tuum ius seruandum inflectere?* Palau sentit posse me sic meam vexationem redimere.

48. *Iudex secularis secreto informationem faciens contra Ecclesiasticum in causa criminali, cum intentione illam patet presentandi Pralato, violat ne Ecclesiasticam immunitatem?* Filiuc. Violare existimo cum Filiucio; quia se immiscet Ecclesiasticorum criminalibus causis, quod ad excommunicationem incurrendam sufficit.

49. *Quinam est competens iudex adulterij ad poenam sanguinis imponendam?* Solum iudex secularis; quoad alias vero poenas, est mixti fori. In causa verò diuortij solus Ecclesiasticus iudex est competens ad cognoscendum de adulterio. Imo si de sola separatione ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, solus Ecclesiasticus iudex competens est. Sic Sanchez.

50. *Potest ne iudex secularis laicum cogere ad condonandam obligationem iuramenti, metu, aut iniuria extorti?* Posse existimo cum Molina, si id, de quo agitur ad forum seculare pertinet, & non est dubium de turpitudine recipientis.

§. 2. *De Accusatore.* 51. *Debet ne aliquid accusationem præcedere?* Inscriptio equidem præcedere accusationem debet, litem verò citatio. Sic Saa.

Saa. 52. *Accusandi ius habens, tenetur ne prius fratrem corrigere?* Non teneri idem Doctor affirmat. Adició, si à iure suo cum incommodo ob fraternam monitionem casurus sit.

Saa. 52. *Potest ne accusator cum Reipublica damno à causa desistere?* Minimè. Saa.

§. 3. *De teste.* 54. *Crimen est notorium, & publicum, sed ignoratur auctor testis interrogatus à iudice tenetur ne respondere?* Negatiuè respondeo cum Turriano; Quia dubium est an iudex legitimè interroget, & probabilis sententia asserit ipsum non interrogare iuridicè, ac proinde ipsum non esse hoc in casu Superiorem. Erit igitur testi liberum vel manifestare, vel occultare veritatem iuxta probabilitatem vtriusque opinionis.

Less. 55. *Tenetur ne testis denunciare crimen quando scit nullum alium esse contestem?* Ex Lessij sententia probabile est non teneri; quia ex sola ipsius depositione non potest reus condemnari, sed tantum torqueri. Scio Azorium contrarium probabilius reputare, cui quidem adhareo.

Azor. 56. *Quis falsum testimonium dixit, ratione cuius mors, vel mutilatio alteri est inferenda, tenetur ne sua dicta retractare?*

in profuturum putet, & si ipse similem poenam timeret: Tenetur planè; quia in pari damno melior est conditio innocentis. Aliud esset, si tale testimonium ex ignorantia non culpabili moraliter dixisset. *Lessium* sequor.

Less.

57. Licet ne condemnare reum non adhibitis requisitis solemnitatibus? Minimè licet. *Azorius* docet; cum enim sententia sit publica, ex priuata noticia ferenda non est, sed ex publica in iudicio habita. Quid si crimen sit omnino publicum, ut cum latro in flagranti delicto comprehenditur? Potest reus absque citationibus condemnari. Ex publico supplicio periculum est. Occultè tunc potest occidi.

§.4.

De reo.

Azor.

58. Reus tantùm indicatus ad torturam, potest ne condemnari per sententiam iudicis ad trivires, tanquam audiatur, & ei detur terminus ad se defendendum? Non posse assero cum *Lessio*; quia defensio ita competit reis de iure naturali, & diuino, ut Princeps etiam de absoluta potestate eam illis non possit adimere.

Less.

59. Sunt ne aliqui casus, in quibus Princeps possit adimere huiusmodi reis potestatem? Ex *Lessio* & aliis hosce recenseo. Quando delictum est notorium. Quando timetur populi tumultus, & his similibus.

Less.

60. Reo non innotescit testium depositio: tenetur ne iudici respondere? Non teneri affirmo cum *Sanctio*; quia ei non constitat, num iuridicè interrogetur.

Sanct.

61. Crimen non est plene probatum: scio ad mortem vitandam, seu mutilationem reum legitime interrogatum non teneri veritatem aperire: rogo num idem dicendum quando agitur de pena prescriptionis, trivirium, & confiscationis omnium bonorum, aut aliquo graui alio dedecore? Ita planè. At si delictum plene probatum sit, tenetur reus ad mentem iudicis respondere.

62. Reus legitime interrogatus à iudice metu mortis negat veritatem: tenetur ne Confessarius ei precipere, ut dictum suum retractet? Ex sententia *Sanchez* non teneri assero; quia esset cogere reum ad se prodendum. Imò neque reus tenetur manifestare veritatem iudici, non solum quandiu iudicium durat, sed neque post iuste latam mortis sententiam. Debet tamen habere voluntatem verè respondendi, si iterum interrogetur. Sed Confessarius non facile debet hanc obligationem in particulari proponere, ne noni peccati illum exponat periculo.

Sanct.

63. Reus iuridicè interrogatus negat delictum, ex cuius commissione poenam pecuniariam tenebatur exoluere: est ne restitu-

tionè

Vasq. *tioni obnoxius? Cum Vasquez negatiuè respondeo; quia reus tali in casu iustitiam publicam, & vindicatiuam lædit, non autem commutatiuam, ex qua obligatio restitutionis exoritur.*

Sanct. 64. *An id verum, si crimen negans falsis testibus se defenderet? Sanchez idem respondendum esse affirmavit.*

Regin. 65. *Captiui alij aperto carcere fugiunt, quando reus licitè, effracto illo aufugit: num ex eo delinquat, ad restitutionem teneatur? Reginaldum sequutus negatiuè respondeo; reus enim vititur iure suo, quod habet ad vitam tuendam.*

Valent. 66. *Potest ne procedi aduersus reum sine accusatione praesentata? Minimè, vti Valentia ait, vel infamia, quæ est velut accusatio, nisi Princeps aliud iubeat, aut scandalum magnum, aut periculum postulet. Equiualeat accusatori facti euidencia, & manifesta indicia. Porro cum proceditur contra aliquem via accusationis, requiritur semiplena probatio: cum autem per viam inquisitionis, infamia, vel indicia sufficientia iudicis arbitrio. Certè vnus testis omni exceptione maior semiplenè probat. Consuetudo autem iudicum procedendi non secundum omnia à iure requisita aduersus reum tolerabilis ne est? Afferit ex Soto Saa vim legis obtinere.*

Saa. 67. *Quando nam potest reus de socijs criminibus interrogari? Non potest de occultis socijs nisi in crimine nimis pernicioso, v. gr. maleficio, prodicione, crimine adulterandi nummos, hæresi, vti Toletus asserit; aut lege, seu consuetudine rationabili id concedente; aut requirente id damno alicuius, quod aliter non possit impediri. Nec sociorum relatio tormentis extorquenda, nisi sint indicia sufficientia, quod habeat socios.*

Tolet. 68. *Quid de tortura rei? Torqueri non potest minor quatuordecim annis, nec grauida, neque qui est in dignitate, aut nobilis, aut Doctor. Ad torquendum reum per viam accusationis requiritur semiplena probatio, vel clara indicia legitime probata; per viam verò inquisitionis clamorosa inuatiatio per testes legitime probata. Saa.*

Saa. 69. *Quid de rei appellatione? Qui appellauit non censetur damnatus. Cum prohibetur appellatio, intelligitur quæ non est iusta. Quilibet etiam Religiosus potest à sententiæ grauiamine appellare. Quilibet potest appellare ad Papam. Appellandum planè intra decem dies post sententiam; non currit autem tempus datum ad prosequendum appellationem durante partium compositione seu consensu. Potest quisque appellare pro eo qui ad supplicium ducitur. Appellatione pendente*

pendente nihil innouandum. Si autem appellatio non possit fieri coram iudice, fiat coram Notario, & vno saltem honesto viro. Sic Saa.

Saa.

70. Potest ne Aduocatus cogi per iudicem patrocinari litiganti? Publicum Aduocatum cogi posse Saa affirmat, accepto tamen competenti stipendio. De Aduocato.

§.4.

71. Aduocatus ne potest esse iudex in causa, cuius fuit patronus, etiam altera parte inscia? Affirmat Palaus, modo sententiam ferat secundum leges, nullo habito ad affectionem carnalem respectu. Pal.

Pal.

72. Causa dubia non est: potest ne Aduocatus patrocinari? Quandiu causa est dubia, patrocinari potest: quo autem tempore tenetur scire esse iniustam, de damno tenetur, vt Emanuel placet. Saa.

Saa.

74. Aduocare ne potest coram iudice seculari Religiosus? Filius asserit aduocare posse ob Monasterij necessitatem. Addo imperante Prælato.

75. Potest ne ancipitem causam tueri? Non potest in re graui honoris, aut vitæ; quia melior est conditio possidentis. At in re parum graui expressa causæ imbecillitate clienti, sine mendaciis posse idem docet Emanuel.

Saa.

75. Procurator ad negotia, potest ne alium procuratorem instituere? Posse asserit ex Sylu. Saa.

§.5.

76. An sint valida acta per procuratorem, dum facultatem reuocatam esse ignoratur? Valida planè esse affirmavit Molina.

De Pro-

curato-

re.

77. Procuratoris munus maturam ne requirit aetatem? Posse quem Procuratorem in iudicio esse ante vigesimum quintum annum Emanuel Saa affirmat. Qui addit in causis spiritualibus laicum etiam posse esse Procuratorem; item non posse Procuratorem de quæta pacisci.

Saa.

Molin.

78. Potest ne laicus in Ecclesiastico foro Tabellio esse? Ita planè. Tabellio fit Clericus, aut Religiosus: num perdit officium? Haud ipso iure perdit, interdicitur tamen communiter vsus. Sic Saa ex Panormit.

Saa.

79. Potest ne Tabellio extra suum territorium instrumenta conficere? Minimè, nisi sit creatus à Principe. Sic Saa.

Saa.

80. Rogatus Tabellio tenetur ne instrumentum conficere? Tenetur equidem; quia id iuramento promisit. Emanuel ita.

Saa.

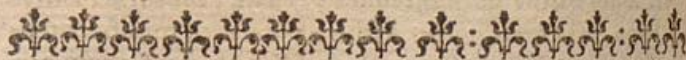
81. Tabellio non potest adiri: quidnam præstandum? Eius vicem supplet duæ personæ honestæ. Adhuc ille.

Saa.

82. Imperitus Tabellio est. De damnis ex imperitia culpabili obortis tenetur. Ita idem Auctor.

Saa.

83. *Quis Notarij munus apud visitatorem exerceat; potest ne aliquid accipere à visitatis? Si de eius familia non est, nec habet salarium ex publico, potest accipere, modò aut statuto, aut consuetudine non prohibeatur. Ita quidem Emanuel.*

EXAMEN .KII.

Circa materiam de statu Religionis.

De essentia status Religiosi.

1. *Vid est Religionis status? Fidelium ad Christianam perfectionem tendentium editis votis, perpetua paupertatis, castitatis, ac obedientiae stabilis in communi modo viuendi modus ab Ecclesia approbatus. Dicitur quidem perfectionis status non eo sensu, quod omnes Religiosi perfecti esse debeant, sed ad perfectionem tendere.*

2. *Num debeat esse approbatus à Summo Pontifice Religiosus Ordo? Ita planè; quia Ordo Religiosus est sacer quidam coetus habens spiritualem iurisdictionem, quae ab Ecclesiae Praelatis, praecipuè à summo eius capite Romano Pontifice debet prouenire.*

3. *Quidnam ad status Religiosi essentiam requiritur? Trium votorum editio siue solemnium, siue simplicium, dummodò Ecclesiae auctoritate acceptentur. Hinc colligo Ordines Religiosorum licet inter se differant accidentalibus regularum suarum discrimine, tamen in essentialibus conuenire.*

4. *An nostra Societatis filij tria simplicia vota edentes vè sint Religiosi? Quis abneget cum sese Societati dedicent, & actu tradant quantum ex parte ipsorum irrevocabiliter. Possunt tamen dimitti Superiorum auctoritate ad eum modum, quo serui manumittuntur, licet ipsimet discedendi careant libertate. Ante dimissionem autem inualidè contrahere matrimonium certum omninò Ecclesiae praescriptione.*